

KURYER LITEWSKI

w WILNIE DNIA 10. Lutego V. S. ROKU 1806.

ROSSYA

S. PETERSBURG VS. 30 stycznia. Uwalniają się od służby; Baltyckiey flotty okrętowey Kapitan Komendant Nebolsin z mundurem i pensją półowy gaży. Kapitan z rangi Dechapelet z mundurem; i rangi Pasinkow z mundurem i pensją półowy gaży za odprawione według przepisu kampanie. Za świadectwem Nizehorożdzkiego Gubernatora Cywilnego, Assessor Sądu Gł. Terne, i Ziemski Kapitan Jakowlew rangę wyższą otrzymali, w nadgodę trudów podjętych na inkwizycyi o zabicie GM. Remera przez ludzi iego, do której zbrodni więcej 30 osob należało. Leib Chirurg Villié otrzymał order S. Włodzimierza 3 klasy, z najlaskawszym reskryptem, w którym J. J. M. wychwala pracę iego w założeniu i urzędzeniu wojskowych szpitalów podczas ostatniey kampanii.

Minister sprawiedliwości X. Łopuchin za najwyższym rozkazem donosi Szlachcicowi Tornellemu, który prosił, ażeby nie czekając kolei, w 3 departamencie Senatu sądzono sprawę iego o majątek niby zagarniony przez X. Czetwertyńskiego: na tę prozbę nie nastąpiło najwyższe zezwolenie.

Alexandrowi Leśnickiemu, który prosił, ażeby przejrano gdzie należy, rozrządzenie zmarłej ciotki iego Horwatowey, względem majątku po mężu iey pozostałego. ta sprawa już się znajduje w Senacie.

BRYTANNIA W.

LONDYN 25 stycznia. D. 23 ter. m. smutnym i pamiętnym będzie w dziejach naszych. Czego się lękał każdy z dobrych obywatelów, już się stało. Pierwszy Minister Pitt umarł. Narodzony 20 Maia r. 1759, żył lat 47, dość dla sławy, mało dla oyczyzny. Opłakali zgon iego przyjaciele, przeciwnicy wyznają, że Brytannia W. traci męża zacnego; powiedzą zapewne Francuzi, że w krótkim czasie uwolnił ich przypadek ludziom konieczny, od 2 najstraszniejszych nieprzyjaciół; Pitta i Nelsona. Jako rządca narodu, był poważany w całej Europie; jako Minister skarbu, był szanowany od wszystkich ziomków. Anglia nie miała przywiązniejszego syna, Jerzy 3 życzliwszego i pożyteczniejszego sługi. O sobie i własnych interessach nie pamiętał nigdy; honor, sława, i dobro narodu, były przedmiotem iedynym myśli iego. Jnnych w życiu nie miał nieprzyjaciół prawdziwych, prócz nie spokojnych i złośliwych ludzi, którzy naśladować obce przykłady, chcieli oyczyznę pogрузić w przepaści, ażeby się wynieśli na iey zwaliskach. Co rozumieć się nie ma o członkach Oppozycyi, którym Pitt nie raz oddawał głośno sprawiedliwość w Parlamencie; z temi różnił się tylko w opiniach politycznych o zbawienie i szczęśliwość spólney oyczyzny.

Gdy już lekarze stracili wszelką nadzieję, a podagra górę brała, przystąpił do chorego Prettyman dawniey w szkołach iego nauczyciel, dziś Biskup w Lincoln, i ostrzegł że śmierć już iest nieuchronna i bliska. Przyjaciół okropną wiadomość Minister spokojnym umysłem, i spytał się obecnego lekarza Farquahr, iak długo żyć może? Usłyszawszy zaś, że za godzin 12 najwięcej umierać mu trzeba; wdał się niemieszkając w duchowną rozmowę z Biskupem, odprawiał modlitwę, dopełnił wszelkie obrządki w kościele Angielskim zwyczajne; pożegnał przyjaciół; bratu Graffowi Chatham sług i domowników swoich polecił. Zatem oświadczył głośno, iż osobistej niechęci i nieprzyjaźni nie ma z żadnym człowiekiem. Ostatnia myśl iego była o przyszłym stanie i losie kochanej oyczyzny. Słyszano, iak często powtarzał słowa: Ach! co za czas! Oyczyzno moja! Naostatek usnął snem wiecznym spokojnie, bez gwał-

townego passowania się z boleściami śmiertelnemi, do ostatniey życia chwili przytomny i wesoły; zostawiając w żalu nieutulonym przyjaciół osobistych, których liczył wielu, familią której był podporą; mianowicie zaś dobrych obywatelów, którzy w nim gruntowną składali nadzieję, że okręt Brytańni nawalnością miotany, ten sternik szczęśliwie do portu zaprowadzi.

Godzi się przypomnieć w krotkości, wiadome już i głośne przypadki sławnego życia. Pitt synem był nieśm. pamięci Ministra Graffa Chatham, w nim ociec mądry najwięcej sobie upodobał; do iego edukacyi sam się przyłożył. Ledwie skończywszy nauki w Cambridge, r. 1781 został obrany Reprezentantem do izby niższej, i zasiadł w Oppozycyi. Pierwsza iego mowa była o potrzebie Reformy Parlamentowey, ażeby nie dawnym zwyczajem upadłe miasta, lecz nowo powstające obierały Deputatów. Ten wniosek Pitta statecznie był odrzucony. Gdy r. 1782 Shelburne został i Ministrem, wyniósł Pitta na dostoiny urząd Kanclerza skarbowego. Na tym zostając należał do zakończenia wojny z Ameryką i podpisaney z Francją ugody. Zganił dzieło zbawienne Fox i North z nieprzyjaciół wierni zprzymierzenie, który ich związek Anglia nowym wyrazem, Koalicją nazwała. Nie mając za sobą Ministrowie głosów większości w Parlamencie, ustąpić musieli przeciwnikom. Pitt wolny od zabaw publicznych, zwiedził Francją, Włochy, Niemieckie dwory.

Wkrótce Fox postanowił urządzić Jndyą i dzierżawy rozległe kompanii sposobem doskonalszym, i pożytecznym dla oyczyzny, Pitt podaje projekt nowy; Król przychyła się do niego, Koalicya z Ministerium ustępuje; Pitt stanął na czele nowego w r. 1783, i rządził bez przerwy do r. 1801. Jemu nieraz głośno przyznali Anglicy, że na wzór Oyca, przekonaniem i pobudkami dobra oyczyzny i honoru, nie korupcyą od Walpola wprowadzoną, iedną licznych przyjaciół. A iezeli Chatham słynie zawoioowaniem Canady, obroną Hannoveru, licznemi na morzu i lądzie zwycięztwami; syna iego administracya nieśmiertelną będzie u Anglików, przez podbicie osad Francuzkich, Hiszpańskich, Batawskich, po wszystkich częściach świata, przez wydarty Egipt Napoleonowi, przez zawołane zwycięztwa Lorda Howe pod Ouessant, Lorda S. Vincent pod przygórką tegoż imienia, Lorda Duncan pod Campredown, naostatek Nelsona w Abukir, Coppenhadze, Trafalgar. Nigdy większych Anglicy nie odnieśli, za czasów nawet Elżbiety, Cromwella, Blaka, i X. d' York, Anny Krolowey.

Zarzucała nie raz Oppozycya, że w czynnościach wojny lądowey Pitt mniej był szczęśliwym, kładąc za dowód kampanie rewolucyjne Belgickie i Batawskie. Lecz w tém winy Ministra nie było; wystawił woyska i flotty, pokonać nieprzyjaciół zdolne; opatrzył we wszystko, sam obecny nie był; resztę los i trafunek na wojnach pospolity zrzadził. Drugi iest zarzut o podwyższone podatki, pomnożone w dwuynasob długi. Lecz któryż z Anglików obrałby zostać przy całych dostatkach pracą i przemysłem całowiecznym zgromadzonych; a z drugiej strony widzieć oyczyznę poniżoną, wzgardzoną, naiechaną? Większe nad przeszłe ofiary dziś nawet uczynią chętnie dla honoru, własnego dobra i bezpieczeństwa. Jnnych dzieł Pitta wyliczać nie będziemy. Wspomnieliśmy nie dawno, z iakiem upodobaniem Anglicy, stratą zagrożeni Ministra rozpamiętywali Unią Jrlandzką, uprzedzoną w domu rozruchy, rozszerzone dzierżawy Jndyjskie, wzrost handlu, przemysłu, rękodziel w narodzie całym, urządzoną Canadę, i inne puowincye w Ameryce północney pozostałe, potroiony dostatek publiczny i prywatny.

Potomność, Sędzia bestronny: zapewne Pittowi miejsce naznaczy wysokie między Ministrami. Żył zawsze skromnie, o sobie nie myślał, umarł ubogi prawie, zby-

tku i rozrywek niewinnych nawet nigdy nie znał. Bez-
zenny, familii swojej nie zostawił innego dziedzictwa,
prócz sławy, i wielkiego przykładu, iak obywatel do-
bry poświęcać się powinien publiczney Posłudze. Tym-
czasem w izbie niższej Reprezentant Lascelles projekt
podał, ażeby takiemu Ministrowi naród wdzięczny pa-
miątkę wystawił wspaniałą. Podobny wniosek uczynił w
i bie wyższej Lord Holland; i nikt się nie sprzeciwił.

Po zejsciu Pitta, myśl iest Anglików nayıpierwsza,
kto narodem rządzić będzie? Każdy według opinii i ży-
czenia swego Ministrów obiera. Lecz powszechny od-
głos przeznaczył stopień pierwszy Lordowi Grenville;
który zostając sam Prezydentem skarbowym, otrzymał,
iak mówią od Króla moc nieokreśloną wybierania do pra-
cy towarzyszków. Każdego człowieka, bez względu do
jakiey strony należał, wezwać może Grenville, ktokol-
wiek z patriotyizmu, zasług, talentów znanym został.
Fox tylko jeden wyłączony iest wyraznie, z przyczyn
wiadomych każdemu. Więc Addington będzie Prezy-
dentem rady Królewskiej, Spencer Prezydentem Admi-
ralicyi; do zagranicznych i krajowych interessów, do in-
nych departamentów przyjdą, Hawkesbury, Windham,
Yorke, drugi Grenville, Thierney, zrzekłszy się wprzód
wszyscy, na głos oyczyny, niechęci, nieprzyjaźni osobi-
stey.

Lecz ta wiadomość nie ma dotąd żadney pewności;
gruntuie się cała na długich rozmowach, które od śmier-
ci Pitta Addington miewa z Monarchą, i wizytach które
oddad Lordowi Grenville. Ten zaś miał oświadczyć, iż
do żadney czynności przystąpić nie może, ani przyjąć
miejsca ofiarowanego, iezeli Fox do Ministeryum nie
wnidzie. Fox głośno mówi, że gotow iest zostać w pry-
watnym stanie, i dzielnie wspierać Ministrów, byleby tyl-
ko wybrani byli z naygodniejszych. W tych okoliczno-
ściach gdy spodziewać się prawie niepodobno, ażeby Król
Foxa przyiósł do rady, z której go raz wymazał na za-
wsze; naród oko zwraca ku Margrabiemu Wellesley. Lecz
te wszystkie trudności czas ułatwi.

Zwłoki śmiertelne Pitta mają być złożone w koście-
le Westminsterkim, przy grobie oycy i matki iego. O
ustanowieniu Regencyi pogłoska upadła. Druga iest, iż
okręt Francuzki lin. od 74 arm. powracający z wyspy
Francuzkiej poymany przez Anglików, do Gibraltaru za-
prowadzony został. Nie mieli w tamtych stronach nie-
przyiaciele innego, prócz Marengo, na którym Adm. Li-
nois w m: listopadzie wyszedł z przygórka dobrej na-
dziei. Jezeli powracał do Europy, mógł być spotkanym
od żeglarzów naszych. Gdy z Indyjskiego morza po-
śpieszał do osady Batawskiej, minoł zdaleka wyspę pomie-
nioną, dobrze wiedząc, iż przed nią krąży Osborne. Okręt
kompanii wschodniej Brunswick zabrany w tey podróży,
miał 1200 beczek ładunku bogatego.

Na 1 posiedzeniu izby wyższej uważano, że nastę-
pca tronu zasiadł między Lordami Grenville i Stanho-
pe, Królewiczowie Cumberland i Cambridge na ławie Pa-
rów Ministeryalnych, X. York przy Oratorze izby Ellen-
borough. Zawczora znaiomy Melville dawniey Prezydent
Admiralicyi, podał Parom pismo, w którym oświadcza,
iż nie czuie się być winnym żadnego występku i złama-
nia prawa, iakie mu zarzucano; sprawa wkrótce roztrzą-
sana będzie, ile dozwolą okoliczności ważniejsze, w ia-
kich dziś naród zostaje; z ludzi prawników do swojej obro-
ny wezwał Melville.

Druga sprawa, chociaż dawno skończona, iest mate-
ryą u nas rozmów i wniosków. Mówiemy o wyroku za-
padłym przeciw Adm. Calder. Nie został wprawdzie u-
karany, lecz tylko zganiony za niewiadomość i omyłkę.
Plama to iest w opinii rycerzów, która nie dopuści wa-
lecznemu mężowi być pożytecznym, dopóki wyrokiem in-
nym zmytą nie będzie. Przyjaciele Caldera utrzymują
statecznie, iż nie doznałby tego nieszczęścia nigdy; gdy-
by nie był przyjacielem Lorda S. Vincent, u ktorego
był długo, iak mówimy, Kapitanem Admiralskiej flagi;
iaką odmianę w sprawie Melvilla, i wyroku na Caldera iuż
zapadłym sprawi śmierć Pitta, nie wiemy.

Zagęściły się w mieście naszym zakłady; 100 prze-
ciw 10 stawia utrzymujący, że przed m. lipcem nie będą
podpisane warunki przedugodne pokoju między Francją
i Brytanią W. ani też nastąpi zawieszenie broni. To
przynajmniej pewna, że o negocyacyach żadnych do-
tąd nie słyszemy, któreby obiecywały pokój, gotuie flot-
tyllę i wojsko nieprzyjaciel sprowadza do przyszley wy-
prawy; Brytania W. uzbraia flotę, rozkłada obo-

zy liczne na brzegach ku własney obronie. Wkrótce
Parlament, iak słyhać, odmiany czynić będzie w usta-
wach dawnych o woysku, milicyi, ochotnikach, których po-
trzebę wskazało doświadczenie. Już z Reprezentantów
niektórzy imieniem Prowincyi prozbę podali izbie niższej,
przeciw prawu o werbunkach zapadłemu.

Lecz te odmiany zależeć będą od sposobu myślenia
Ministrów nowych. Żaden z urzędów które Pitt piasto-
wał, oddany nie iest. Był zaś Prezydentem Kommissyi
skarbowey, Kanclerzem skarbu, Rządcą 5 portów, kom-
missarzem handlowym i osad, pełnomocnym do interes-
sów Indyjskich, naywyższym Administratorem Akademii
Cambridge, i oney Reprezentantem w Parlamencie.

FRANCYA.

PARYZ 28 stycznia. Napoleon Eugeniusza przy-
iósł za syna swojego, i ogłosił dziedzicem korony Wło-
skiej w piśmie do Senatu przysłaném, którego osnowę
kładniemy. Wyrokiem Senatu Francuzkiego, powiada,
w r. 12 wszystko iest obięte, co się ściaga do dziedzic-
twa korony Francuzkiej. Pierwszy statut Konstytucyi
Królestwa Włoskiego r: 1805 przeznaczył dziedzic-
two tey korony prawym synom z nas urodzonym, albo-
też przysposobionym: Przypadki i niebezpieczeństwa,
na któreśmy się narazili w ter. wojnie, których wielkość
w postaci nad miarę straszney wyobrażał sobie lud Wło-
ski, trwożą Włochów. Widząc niepewną przyszłość, nie
śmieją kosztować bezpiecznie owoców pokoju, iakie im
podają prawa dobre. Naszym więc obowiązkiem było,
położyć koniec tey boiaźni.

Z tych względów postanowiliśmy za syna przyspo-
sobić X. Eugeniusza. Po nas i prawych synach naszych,
on ma tron Włoski odziedziczyć. Gdyby zaś potom-
stwo nasze, i potomstwo iego wygasnąć miało, Włoska ko-
rona dostać się ma synowi lub naybliższemu z krewnych
tego X familii naszej, który natenczas we Francyi pa-
nować będzie. Zgadzało się z dostojnością naszą, ażeby Eu-
geniuszowi służyły przywileje do przysposobienia nasze
go przywiązane, chociaż do korony Włoskiej tylko daie pra-
wo. Oświadczamy, że w przypadku żadnym to przyspo-
sobienie iemu ani któremu z potomków iego, prawa dać
nie może do korony Francuzkiej, której dziedzictwo nie-
odmiennie iest urządzone i obwarowane przez konsty-
tucyą.

Rozkazując ten 4 statut konstytucyiny przesłać
do 3 Collegiów Włoskich, osądziliśmy za rzecz koniecz-
nie potrzebną donieść o tey ustawie Senatowi Francuz-
kiemu, ażeby świadkiem był, iakie są usiłowania i chę-
ci nasze, które pomyślność i trwałość narodu gruntuia
na miłości, i pożytkach prowincyi, które są onego częst-
kami. Jesteśmy nadto przekonani, że cokolwiek iest
źródłem szczęścia i pociechy naszej, obojętném być
nie może Senatowi i wszystkim Francuzom.

Napoleon w nocy z d. 26 na 27 do nas powrócił
z kampanii Niemieckiey. Gotowość dawno zrobiona do
spotkania i przyjęcia iego, daremną była. Zaczęły się
odmiany zapowiedziane w Ministeryum. Barbé Marbeis
za administracyą departamentu skarbowego podziękował;
miejsce iego zastąpił Konsyliarz stanu Mollien, wyko-
nawszy przysięgę prawem przepisaną. Niewiadomo, iak
rychło nastąpią odmiany w drugich urzędach.

Z departamentów południowych, mianowicie które
są blizkie gór Pirenejskich, smutne przychodzą wiado-
mości o nadzwyczajnych mrozach, wielkich śniegach,
zawaleniu temi domów i wiosek. Przeciwnie w północ-
nych ciepło mamy, deszcz nie ustanny prawie, i powódź.
Rzeki z brzegów wylały; Sequana wielką szkodę sprawiła
w polach i łąkach, trzeba było zawiesić roboty wszelkie,
mostów nowych, kanału rzekę Ourq sprowadzić mające-
go do stolicy. Nakoniec wszystko powraca do stanu
dawnego; wody opadają; czas się wypogodził.

Duchowieństwo Francuzkie po zawartym Konkor-
dacie z Apostolską stolicą, na samych tylko pensyach
skarbowych ufundowane przez Napoleona, wielką trud-
ność miało w odbieraniu onych; trzeba było każdemu
przez się lub umocowanego udawać się do kassy po-
wszechney, która zwyczajnie iest złożona w mieście
stołeczném Departamentu. Przełożono niewygodę ztąd
wynikającą Ministrowi duchownych interessów Portalis,
który zalecił, ażeby od dziś dnia odbierał każdy należ-
ność z kassy powiatowey za assygnacyą Prefektów.

W mieście Bordeaux znajdowało się od czasu da-

wnego towarzystwo znanie pod imieniem dobroczynnego; w zgromadzeniu żyjące Damy bez żadnej nadgrody zatrudniały się wychowaniem ubogich panienek. Uwiadomiony o tem Napoleon, pochwalił zamiar pożyteczny, zgromadzenie wyrokiem tymczasowym potwierdził, i zwierzchności Arcy B. mieyscowego poddał. Ustawy zaś onego wkrótce rada Stanu roztrząsać będzie.

Murat, Talleyrand, Berthier do nas powrócili; pierwszy zatrudniać się zaczął sprawowaniem urzędu Gubernatora stolicy. Ostatni jako W. Łowczy, dozorcą leśnym przypominał, że ich jest obowiązkiem wytepić wilki; tych pod jego administracją w całej Francji zabito 320.

Minister dworu Berlińskiego Haugwitz wkrótce tu jest spodziewany. Od nowego roku panuje u nas Kaszel z bólem gardła i oczu połączony; dano tej chorobie nazwisko Gregorienne, na pamiątkę żeśmy od d. 1 stycznia zarzuciwszy kalendarz rewolucyjny, dawnego używać zaczęli. Ambassador Króla z Sycylii Margrabia Gallo ztąd wyjechał do Mediolanu, podobno w zamiarze zatrzymania kroków nieprzyjaznych, i przeszkodzenia krwi rozlaniu. Słychać, iż Anglicy pod G. Craigh zastępują twierdz kilka nadmorskich, przyjmując na siebie obronę. Do Parmy i Placencji spokojność powróciła. Przybywającym statkom z Corsyki do Genui kwarantannę nakazano. Z Madrytu donoszą, że sam Generalissimus X. Pokoju stanąć ma na czele wyprawy wielkiej. Ta jest tajemnicą, cel zgadnąć trudno. Obłężenie Gibraltaru i najeżdżanie Portugallii stawiają w myśli; lecz do jednego i drugiego przedsięwzięcia nie widzimy żadnej gotowości.

STRASBURG 25 stycznia. Krótko mieszkał z nami Napoleon. Przez 2 d. dawał audyencyą mieyscowym i okolicznym departamentów urzędnikom, oglądał zbrojownie, twierdzę, wojsko, naybardziej zaś orszaki gwardyi narodowej; przyjmował powinszowania i dary ofiarowane od wielu zgromadzeń i cechów kupieckich, rzemieślniczych &c, ieden z tutejszych domów ogłosił pałacem swoim, gdzie przebywać będzie, gdy według przepisu konstytucyjnego oddali się w pewne czasy z Paryża na zwiedzenie departamentów Monarchii; naostatek był na balu mieyskim; u stołu na 300 osob zastawionego, zasiadali z panującym. X. Badeński, Connetable, Marsz. Kellermann, Augereau, Biskup Strasburga, G. Leval, Prezydent Konsystorza Protestantskiego.

Wczora Napoleon wyjechał do Paryża, przeprowadzony daleko od urzędników i niezliczonego ludu. O mil 2 od miasta spotkał 486 rolników, konno, iednostajnie ubranych, którzy panującemu dziękowali za pokój przywrócony. Przed wyjazdem udał się raz jeszcze na brzeg prawy Renu, i twierdzę w Kehl założoną oglądał. Przydać jeszcze trzeba, że gdy Napoleon z Carlsruhe zbliżał się do nas, wyjechał przeciw niemu weteran Kellermann, dziękując imieniem rycerstwa i narodu w krótkiej mowie, że kraj obronił i zachował. Z Paryża jest wiadomość, że na równinach opasujących stolicę obozy wytknąć kazano, w których staną armie z Niemiec ciągnące na uroczystość Maiową.

A U S T R Y A.

WIEDEN 1 lutego, G. Zach został wyznaczony komendantem miasta Trieste, z kąd wojska Francuzkie w krótkim czasie ustąpić powinny. Sąd wojskowy, przed którym stanąć mają obwinieni GG. Mack, Werneck, Aversperg, Auffenberg, i kilku innych, wkrótce zwołany pod prezydencyą G. Colloredo przystąpi do czynności swoich. Zawczesna była powieść, że 4 pierwsi już są skazani na 12 letnie więzienie. To pewna, iż Werneck w Koenigsgratz umarł. O tem zaś sprawiedliwie wątpić trzeba, że Franciszek 2 56 GG. od służby oddalić postanowił.

Pisma w Rzeszy Niemieckiej wychodzące następującą wiadomość umieściły o zyskach i stratach narodów, które do wojny skończonej należały. Dóm Austriacki ogółem stracił ziemi 1297 mil. kwadratowych, na niey 2 miliony 716 t. mieszkańców, 16 mill. złot. ryńsk. rocznego dochodu; to jest 1. kraie i dzierżawy Weneckie zawierając mają 703 mil. kwadr. million 841 t. mieszkańców, 10 mill. zł. ryń. dochodu. 2. Tirol, Trident, Brixen, Voralberg, Hohenems, Blumenek, S. Gerold, mil. kwadr. 522, obywatelów 698 t. dochodu 4 mill. 960 t. zł. ryń. 3. Dzierżawy Austriackiego domu w Cyrkule Szwabskim

75 mile kwadr. 177 t. mieszkańców, million 100 t. zł. ryń. dochodu. Przeciwnym sposobem zyskał dom Austriacki: 1 Saltzburg gdzie jest ziemi mil kwadr. 171. mieszkańców 191 t. dochodu rocznego 910 t. zł. ryń 2 Berchtolsgrad mil. kwadr. 10, mieszkańców 20 t. dochodu 190 t. złot. ryń. ogółem zyskał Franciszek 2 181 mil. kwadr. 211 t. mieszkańców, million 100 t. zł. ryń dochodu. Trzeba jeszcze położyć na szalę Wurtzburg dany Arcy X. Ferdynadowi, gdzie jest ziemi 82 mil kwadr. 245 t. obywatelów, 2 mill 805 t. zł. ryń. dochodu, Naostatek dzierżawy Krzyżackie dostać się mające iednemu z Arcy XX. zawierają 38 mil. kwadr 84 t. mieszkańców, 400 t. zł. ryń. dochodu.

Te same pisma przydają, że w dzisiejszym stanie Monarchia Austriacka ma ziemi 10 t. 860 mil kwadr. obywatelów 22 mill. 880 t. dochodu rocznego 105 mill. zł. ryń. Królestwo Włoskie: 1671 mil. kwadr. ziemi, 5 mill. 657 t. mieszkańców, 24 mill. zł. ryńsk. dochodu, Królestwo Bawarskie: 1609 mil kwadr. 5 mill. 45 t. mieszkańców, 16 mill. 736. t. zł. ryń. dochodu, Królestwo Wurtemberskie 242 mil. kwadr. 925 t. mieszkańców, 5 mill. 130 t. zł. ryń, dochodu. Elektor Badeński; 190 mil kwadr. 616 t. mieszkańców, 3 miliony 700 t. zł. ryń. dochodu rocznego.

Z Constantinopola jest wiadomość, że Matka Selima 3. Sultanka Valide; wdowa Mustafy 3 rodem Georgianka, d. 16 października umarła, lat mając 73. z nieutulonym żalem panującego syna. Od granic Serwii donoszą, iż naczelnik Czerni trwając w nieodmiennym przedsięwzięciu zdobycia Belgradu, odzyskania Sabacz, nayogromniejsze przygotowania czyni do stoczenia bitwy walney z armią Oktomańską, ieśliby do kraiu wtargnęła.

W mieście Trieste po wybranych kontrybucjach przez Francuzów, gotowizna jest rzadką nieskończenie. Sprawiedliwą nadzieję mieć trzeba, że po oddaleniu się wojsk obcych, gdy handlowi wolność powróci, miastu powróci dostatek dawniejszy. Weneccy żeglarze dziś dla bezpieczeństwa używać zaczynają flagi Papiezkiej.

W Ł O C H Y.

MEDIOLAN 13 Stycznia. Wiadome jest powstanie obywatelów Parmy i Placencji; wiadomo, że powinność służenia w gwardyi narodowej przyczyną była rozruchu. Już górale zbrojni na równinę zstępować mieli; przyścisła ich lękały się wsie i miasta z żołnierzy ogołoczone. Gdy nadspodzianie przybiegł Adjutant od Wice Króla z Padwy przysłany, i ludziom niespokojnym przełożył skutki niebezpieczne ich postępu. Uniżyli się wnet wszyscy, powrócili spokojnie do domów, prosząc ażeby uczestnikami być mogli ofiarowanego przebaczenia. Nadchodzący wkrótce potem regiment 42 nie miał nic do czynienia. Przybył niedawno z Paryża do Parmy Ambassador Króla z Sycylii Margrabia de Gallo, i z Ministrem chciał traktować o zawieszenie kroków nieprzyjaznych w Neapolitańskim kraiu. Józef Buonaparte wkrótce tu jest spodziewany; słychać, iż przyjmie naywyższą komendę wojsk idących na południe. Miasto Wenecya dotąd zostaje w ręku Austriaków.

P R U S S Y.

Minister stanu Hardenberg do kupców krajowych napisał list okólny; w którym wyraziwszy, że gdy zostały przywrócone do stanu dawnego związki polityczne Monarchii Pruskiej z obcemi Mocarstwami, odtąd kupcy nie lękając się żadnych przeszkód i trudności, mogą bezpiecznie prowadzić interessa handlowe.

BERLIN 4 Lutego. Przed kilka d. Król rozkazał ogłosić w całej armii Pruskiej przy parolu odezwę nast. Był świadkiem Fryderyk 3, z jaką gotowością i ochotą regimenta ruszone w pole znosiły cierpliwie niewygody i przykrości nieuchronne w zimowej porze. Dziś gdy pokój szczęśliwie zachowanym został, wojsko zaś po większej części do zwykłych stanowisk powraca; Król ma słuszną pobudkę podziękowania onemu za okazaną w tem zdarzeniu wierność i przychylność; będąc przekonany, że gdyby wypadła potrzeba walczenia, rycerstwo Pruskie potrafiłoby utrzymać honor i sławę na dawnych kampaniach nabytą. Słychać, że wraz po wkroczeniu wojsk naszych do Elektoratu Hannowerskiego, G. Barbou zastępujący Hameln z 4 t. Francuzów, opuści

twierdzą, i do Hollandyi powróci, według nowej umowy; tym sposobem kraj będzie uwolniony od obowiązku utrzymywania tej dywizyi. W drugiej stronie rząd Duński ma rozwiązać, i do odleglejszych prowincyi rozesłać woyska swoje, które r. prz. zgromadził w X. Holsztyńskim dla strzeżenia własnych granic.

Angielskie pisma doniosły, że flotta kupiecka z Indyi wschodn: przybyła przed końcem r. 1805, miała towarów za 14 mill: FS. czyli 84 mill: reichs talarów; od których kompania Azyatycka cło zapłaciła skarbowi przenoszące 4 mill: FS. czyli 24 mill: reichs talarów; co równa się 3-letnim dochodom prawie Elektoratu Saskiego. Z tego przykładu iedynego miarę wziąć można niezmiernych dostatków i handlu kwitnącego Brytaunii W. Ten naród, iak ściśle wyrachowano, na handlu w portach Europejskich corok zyskuje 12 mill: FS. to jest 12 mill: za towary sprowadzone z Indyi wschodn: i zachodn: 4 mill: za Angielskie produkta. Uważać jednak trzeba, że podczas wojny ter: porty Francuzkie, Batawskie, Hiszpańskie, z Włoskich niektóre są zamknięte. Łatwy wniosek, że ten handel i zyski powiększą się bardzo znacznie za powrotem pokoju. Ten wzrost wzięli Anglicy od r. 1783, gdy niedawno umarły Pitt Minister Administracyą przyiół. W tenczas po zakończoney wojnie Amerykańskiej, Brytaunia półowy nie miała dzisiejszych bogactw.

BERLIN 8 lutego. Zawczora poseł Bawarski u dworu naszego De Bray miał audyencyą u Króla donosząc, że Maxymilian i przyiół dostojność Królewską; i razem złożył nowe listy wierzytelne. Z Morawii smutne dotąd wiadomości przychodzą. W Brunn, Olomuńcu, Troppau, kilku innych miejscach nie ustały ieszcze choroby zabierające ludu wiele. Pogłoska jest, że X. Brunświcki ma otrzymać dostojność Elektora Rzeskiego, i panować będzie nad krajem położonym między rzeką Weser i Renem.

Do zaięcia kraiu Hannowerskiego są przeznaczone regimenta piesze. X. Ferdynanda, Goetze, Winning, Treuenfels, Grevenitz, Stachwitz, Tschepe, Lettow, Bila, Wedel, Kayserling; konne Baillidiz, Brusewitz, Koehler, Pletz, i 7 batteryi artylleryi. to jest GG. przy tym korpusie. Wyiowszy tę dywizyą z inspekcyi Magdeburgskiej i Westfalskiej złożoną, które zostawiono na stopniu wojennym, inne wszystkie powracają do zwykłych stanowisk w czasie pokoju, iak o tém znać daie wiadoma odezwa, Fryderyka 3 do całej armii Pruskiej.

B A T A W S K A. RP.

HAGA 28 stycznia. Gdy pokóy szczęśliwie został przywrócony między krajem naszym i dworem Wiedeńskim, powraca wkrótce do tej stolicy poseł Franciszka z Felz, nasz Spaan odebrał rozkaz wyjeżdżać do Wiednia. Prawdziwą była powieść, iż nie wszystkie woyska Francuzkie z Batawii powracają do oyczyzny; oprócz dywizyi, którą G. Michaud kommanderuje, został u nas G. Collaud na czele drugiej, i główną kwaterę obrał w Utrechcie, z kąd udał się do Amsterdamu. Stany nasze od czasu zwołania swego zatrudnione są ciągle roztrząsaniem wielorakich projektów; iedne za cel mają bezpieczeństwo z obroną kraiu; drugie zaś napełnienie skarbu publicznego. To dzieło będzie naytrudniejsze, i dojrzały rozwagi potrzebuie. Zmniejszył w prawdzie wydatek Pensyonarz; iednak zostaje do wybrania tak ogromna summa, iż spodziewać się prawie niepodobno, ażeby naród osłabiony długim nierządem, wyniszczony domową i obcą wojną, pozbawiony handlu czynnego, który stracił osad wiele, z pozostałemi związkami nie ma, mógł w tym stanie uczynić, czego wymaga potrzeba.

R Z E S Z A N I E M I E C K A.

AUSZPURG 25 Stycznia. Po ułatwioney trudności: czyli miasto nasze ma stanąć lub nie, w rządzie nayobrońniejszych, zrodziło się pytanie drugie: czyli na przemianie zyska lub straci? Auszpurg już kwitnął w 12 wieku. Fryderyk i Rudolf Cesarze ugruntowali niepodległość naszą, obdarzyli przywilejami. W 16 wieku, tu w obecności Karola 5 i Seymujących Stanów Rzeskich, czytano wyznanie wiary sławne. Tu r. 1553 pisano traktat nadający wolność Niemcom sprawowania obrządków religii. Podczas 30-letniej wojny Turenne Auszpurga dobyć nie mógł; w murach naszych r. 1687 skleił

się pamiętny związek przeciw Ludwikowi 14. Dziś udzielność tracimy. Cóż straci miasto przechodząc pod berło Bawarskie? Rząd nowy czyliż osuszyć zechce źródło własnych bogactw? Auszpurg z położenia swojego być zawsze powinien miastem handlownem. Pod rządem nowym będziemy bezpieczniejsi; ten nas bronić zdoła. Tracąc zyski wątpliwe, nabywamy wiele pewniejszych i trwałych. Pod berłem Maxymiliana i następców obywateli nasi zostaną, iak dotąd byli czynnemi, pracowitemi, przemysłnemi, bankierami w Niemczech dla Włochów i Batawów. Może być Auszpurg położony między rzekami Lech i Wertach, miastem z Rzeskich nayobrońniejszym; lecz gdyby zamysł do skutku przyszedł, całego woyska potrzebowalibyśmy na obronę onego.

MUNICH 25 Stycznia. Utrzymanie się pogłoska, że 30 t. Francuzów zostać ma w kraiu naszym do niezamierzonego czasu; 15 t. w Cyrkule Szwabskim. Maxymilian I. państwo swoje dzieli na 5 dywizye wojskowe; pierwszej która zajmuie Bawaryą własną, kommandantem będzie G. Sibeln. Pewna wiadomość była, że Elektor Trewirski i Biskup Liege pensye podwoione ze skarbu Francuzkiego odbierać zaczną. Sławny u nas Muzyk Winter wyjechał do Paryża, gdzie ma wygotować 5 Opery na przyszłą uroczystość. Odjeżdżającej do Włoch z małżonkiem X. Augustie Stany Bawarskie znaczny podarunek ofiarowały. Całą sumę natychmiast przeznaczyła na opatrzenie domu dla wdów i sierot żołnierskich. Woyska Francuzkie zastanowiwszy się dość krótko w drodze dla przykrej pory, znowu pośpieszać zaczynają ku Renowi. Z pod Wels na granicy Austriackiej, niedawno ruszyła kolumna, w której liczą głów 56 t. W Ulm przygotować kazano żywność i wszelkie potrzeby dla dywizyi Soult, Davoust, Murat, w których jest ludu 53 t, 12 t. koni.

HANNOVER 2 lutego. Angielskie i Niemieckie półki, pod kommandą Lorda Catchart w kraiu naszym będące zaczęły zabierać się na okręta powracać mając do oyczyzny. Zawczora z Bremerlehe 700 ludzi odplynęło. Z Londynu smutna wiadomość przyszła, że Pitt żyć przestał. Druga, że Fox wszedł do Ministeryum, potwierdzenia potrzebuie. Pruskie woyska wkrótce wyglądamy. Cała dywizya pod hetmaństwem naywyższym G. Schulenburg, ma wynosić 23 bataliony piechoty, 25 szwadronów iazdy; iak słyhać, Fryderyk 3 wszystkich utrzymywać będzie z własnego skarbu. D. 7 straż przednia z 2 t. złożona wkróczy do Elektoratu. Minister Graf Munster wyjeżdża do Londynu. Z miasta Bremen ustąpił Angielski garnizon.

BOITZENBURG 1 lutego. Król Gustaw Adolf dotąd bawi w mieście naszym, woyska jego dotąd stojące w kraiu Hannowerskim, przeszedłszy na brzeg prawy Elby, rozciągnęły skrzydło prawe do Wismar i morza, lewe do Sulz i Stekenitz. Piechota zajmuie Ratzeburg, Wittenburg, Hagenau, wiele miejsc innych, lecz iak mówią, d. 8 i 9 obierze inne stanowiska. Do portu Trawemunde blisko Lubeck często zawiązają okręta chlebem i wszelką żywnością ładowne, z odleglejszych krajów przysłane. Hannover, Mecklenburg, Pomerania, utrzymując tyle rozmaitego żołnierza od kilku m. dostarczyć im potrzeb nie może. Miasto Lubeck przysłało iednego z Senatorów swoich dla powitania Szwedzkiego Monarchy. Mile przyiół Gustaw Apolf, obdarzył posła, i znaczną ialmużnę dla ubogich ofiarował.

D A N I A.

COPPENHAGA 25 Stycznia. Minister Stanu Bernstorff wyjechał do Berlina. Dziś ogłoszono u dworu, że X. Krystyan syn zmarłego niedawno brata Królewskiego X. Fryderyka, zaślubionym został z X. Karoliną Mecklenburg Schwerin. Tenże otrzymał regiment piechoty, którego Ociec był Szefem. Nie wyszedł ieszcze rozkaz na rozwiązanie woysk Duńskich, które w X. Holsztyńskim zgromadzone były; lecz iak słyhać, wkrótce wynidzie.

Admirał nasz Winterfeld przed kilku laty dobroczynnością i ludzkością powodowany, zrobił znaczny fundusz: z którego dochodów miał być wystawiony dom obszerny, gdzie mieścić się powinno z wygodą przyzwoitą ubogich familie. Przyłożyli się do dzieła pięknego majątniejsi obywatele całego Królestwa, tak dalece, iż dom pomieniony został skończony, opatrzony we wszystko, i mieszkańcami napełniony od kilku już tygodni.